การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

โดย

นที เส็นนิ่ง

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2568

DEVELOPMENT OF PUBLIC PARTICIPATION GUIDELINES FOR WASTE MANAGEMENT : A CASE STUDY OF KHUANSATOR SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KHUANDON DISTRICT, SATUN PROVINCE

BY

NATEE SENNING

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT

OF THE REQUIREMENTS FOR

THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION

INSTITUTE OF PUBLIC ADMINISTRATION AND PUBLIC POLICY

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2025

ใบรับรองการศึกษาค้นคว้าอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรังสิต

เรื่อง **การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล**
DEVELOPMENT OF PUBLIC PARTICIPATION GUIDELINES FOR WASTE MANAGEMENT : A CASE STUDY OF KHUANSATOR SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, KHUANDON DISTRICT, SATUN PROVINCE

โดย นที เส็นนิ่ง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต อนุมัติให้นับวิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2568

.....
(ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก)
ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....ประธานกรรมการสอบ
รศ.ดร.จุมพล หนิมพานิช

.....กรรมการ
รศ.ดร.ปธาน สุวรรณมงคล

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา
รศ.ดร.จีระ ประทีป

ลิขสิทธิ์ของหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี อันเนื่องจากผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนร่วมรุ่น ประชาชนในพื้นที่และหน่วยงานหลายฝ่าย จนทำให้การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จอย่างมีคุณค่า

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต ที่กรุณามอบทุนสนับสนุนการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตครั้งนี้ ขอกราบขอบคุณประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช และคณะกรรมการสอบ และคณาจารย์ทุกท่าน อันได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล ดร.วีระยุทธ โชคชัยมาดล และ ดร.เฉลิมพร เย็นเยือก ผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต และรองคณบดีฝ่ายวิชาการ สถาบันรัฐประศาสนศาสตร์และนโยบายสาธารณะที่ได้กรุณาชี้แนะงานวิจัยสำเร็จอย่างมีคุณค่า ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และดูแลเอาใจใส่อย่างดีตลอดระยะเวลาของการศึกษาและการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านได้กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยดี ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่ามาประกอบการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จได้อย่างมีคุณค่า ผู้วิจัยซาบซึ้งใจเป็นอย่างมาก หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ ณ ที่นี้

นที เส็นนิ่ง
ผู้วิจัย

6610174 : นที เส็นนิ่ง

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ : การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

หลักสูตร : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.จีระ ประทีป

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล 2) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 114 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาคือ ค่าจำนวน ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test, F-test และ Pearson Correlation

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .426) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการวางแผนหรือตัดสินใจร่วมกัน ลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ รายได้เฉลี่ย ระดับการศึกษา และบทบาทในชุมชน ที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรนำข้อคิดเห็นจากผลการวิจัยมาประกอบการวางแผนเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่ รวมถึงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมสาธารณะอื่นๆ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคมและประชาชนอย่างยั่งยืน

(การศึกษาค้นคว้าอิสระมีจำนวนทั้งสิ้น 64 หน้า)

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, การมีส่วนร่วม, องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล

6610174 : Natee Senning

Independent Study Title : Development of Public Participation Guidelines for Waste Management : A Case Study of Khuansator Subdistrict Administrative Organization, Khuandon District, Satun Province

Program : Master of Public Administration

Thesis Advisor : Assoc.Prof. Chira Prateep, Ph.D.

Abstract

The objective of this study were to 1) to examine the level of public participation in waste management within the service area of the Khuan Sator Subdistrict Administrative Organization, Khuan Don District, Satun Province; and (2) to develop recommendations for enhancing public participation in waste management in the same area. A quantitative research approach was employed, with data collected from a sample of 114 respondents. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics such as t-test, F-test, and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that the majority of respondents perceived the overall level of public participation in waste management within the service area of the Khuan Sator Subdistrict Administrative Organization as high (mean = 3.50, standard deviation = 0.426). The highest mean score was observed in the dimension of participation in sharing mutual benefits, followed by participation in joint implementation, while the lowest mean score was found in the dimension of joint planning and decision-making. Furthermore, personal characteristics such as gender, average income, educational attainment, and community roles were found to significantly influence perceptions of participation in waste management at the 0.05 level of statistical significance. Based on these results, recommended to all stakeholders levels of the Khuan Sator Subdistrict Administrative Organization integrate into planning for strengthening public participation in waste management and involvement other public activities to enhance the quality of life of the community, society, and the population to effective and sustainable participation.

(Total 64 pages)

Keywords: Waste Management, Participation, Khunsator Subdistrict Municipality

สารบัญ

		หน้า
กิตติกรรมประกาศ		**ก**
บทคัดย่อภาษาไทย		**ข**
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		**ค**
สารบัญ		**ง**
สารบัญตาราง		**ฉ**
สารบัญรูป		**ฌ**
บทที่ 1	**บทนำ**	**1**
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
	1.3 ขอบเขตของการศึกษา	4
	1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
	1.5 นิยามศัพท์	6
	1.6 ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2	**แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง**	**8**
	2.1 แนวคิดด้านการจัดการขยะชุมชน	8
	2.2 แนวคิดและทฤษฎีด้านการมีส่วนร่วม	11
	2.3 บริบทพื้นที่ศึกษาและสภาพปัญหา	14
	2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
บทที่ 3	**ระเบียบวิธีวิจัย**	**20**
	3.1 ขอบเขตการศึกษา	20
	3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	21
	3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	23
	3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	23

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
บทที่ 4	**ผลการวิจัย**	**26**
	4.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	26
	4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล	30
	4.3 ผลการทดสอบและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร	34
	4.4 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ	47
บทที่ 5	**สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ**	**50**
	5.1 สรุปผลการศึกษา	50
	5.2 อภิปรายผลการวิจัย	55
	5.3 ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม		**61**
ประวัติผู้วิจัย		**64**

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และประชากรตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล	14
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ	27
4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านอายุ	27
4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านศาสนา	28
4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านการศึกษา	28
4.5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านบทบาทในชุมชน	28
4.6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านรายได้เฉลี่ยต่อปี	29
4.7	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว	29
4.8	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	30
4.9	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	31
4.10	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน	32
4.11	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกัน	33
4.12	แสดงผลสรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่	34
4.13	ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามเพศ	35
4.14	ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามอายุ	36

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.15	ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามรายได้เฉลี่ย	37
4.16	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน จำแนกตามรายได้เฉลี่ย	38
4.17	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ย	38
4.18	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามรายได้เฉลี่ย	39
4.19	ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามระดับการศึกษา	40
4.20	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน จำแนกตามระดับการศึกษา	41
4.21	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน จำแนกตามระดับการศึกษา	42
4.22	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา	43
4.23	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา	43

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.24	ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามบทบาทในชุมชน	44
4.25	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน จำแนกตามบทบาทในชุมชน	45
4.26	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการดำเนินงานร่วมกัน จำแนกตามบทบาทในชุมชน	46
4.27	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามบทบาทในชุมชน	46
4.28	การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามบทบาทในชุมชน	47

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1.1	กรอบแนวคิดการวิจัย	5
2.1	การเปรียบเทียบระหว่างการจัดการขยะในปัจจุบันกับแนวคิด Zero Waste	11
2.2	กิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมดีขององค์การบริหารส่วนตำบลควนโดน	16

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ภายใต้กระบวนทัศน์ของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) แนวโน้มและสภาพปัญหาด้านปริมาณขยะที่เพิ่มสูงขึ้นถูกจัดเป็นประเด็นท้าทายต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์และรวมไปถึงการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในอนาคต โดยเมื่อพิจารณาถึงแนวทางการดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดการขยะเป็นแนวทางดำเนินงานที่มีความสำคัญดังที่ปรากฏเป็นทางการในเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาในทุกมิติอย่างยั่งยืน โดยกล่าวถึงในหลักประกันให้มีแบบแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน โดยเน้นย้ำถึงการลดและการป้องกันของเสียและขยะ ผ่านกระบวนการป้องกัน การลด การรีไซเคิล การนำกลับมาใช้ใหม่อย่างยั่งยืน (UN., 2015) ในขณะที่สำหรับประเทศไทย การจัดการขยะถูกให้ความสำคัญผ่านการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องสำหรับการรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในประเทศ การให้ความสำคัญปรากฏทั้งในส่วนของการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) โดยในยุทธศาสตร์ย่อยที่ 5 ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติกล่าวถึงการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และกลไกหนึ่งที่ถูกกำหนดไว้เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คือ การนำหลัก 3Rs อันประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) มาใช้ในกระบวนการจัดการขยะ (ราชกิจานุเบกษา, 2561) จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้นำมาสู่แผนปฏิบัติการย่อยที่นำหลักการเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 -2570) ซึ่งกำหนดให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบตลอดห่วงโซ่ในระดับชุมชน ตลอดจนการให้การสนับสนุน ส่งเสริมการบริหารจัดการขยะที่มุ่งเน้นขับเคลื่อนด้วยการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อนำมาสู่การดำเนินการด้านการบริหารจัดการขยะ ด้วยการลด การจัดให้มีการคัดแยก และการส่งเสริมให้มีการใช้ประโยชน์ต่างๆ จากขยะอย่างเป็นระบบ หรืออาจกล่าวได้ว่ามุ่งเน้นการบริหารจัดการขยะ ด้วยวิธีการเสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานต่างๆ ทุกภาคส่วน อาทิ ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน ฯลฯ ในกระบวนการบริหารจัดการขยะที่เกิดขึ้น (รัชนีกร หอมดวงสี และคณะ, 2568)

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้าง หรือ ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในมิติต่างๆ ทั้งการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะ โดยมีผลงานงานวิจัยจำนวนมาก ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 4 รูปแบบ อันได้แก่ (รัชนีกร หอมดวงสี, 2567)

รูปแบบที่ 1) กระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

รูปแบบที่ 2) กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

รูปแบบที่ 3) กระบวนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) และ

รูปแบบที่ 4) กระบวนการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

Fornaroff (1980) ได้นำเสนอข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในการมีส่วนร่วมไว้ 4 องค์ประกอบ คือ

1) องค์ประกอบด้านการวางแผน

2) องค์ประกอบด้านการดำเนินงาน

3) องค์ประกอบด้านการใช้บริการจากงาน และ

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ทั้งนี้ การกำหนดรูปแบบข้างต้นได้รับอิทธิพลมาจากกรอบทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Fornaroff (1980) Cohen และ Uphoff (1981) ได้เสนอขั้นตอนสำคัญเพื่อส่งเสริมเกิดการมีส่วนร่วมสำคัญ 4 ขั้นตอน

1) ขั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินในการดำเนินงาน

2) ขั้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

3) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินงาน และ

4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการดำเนินงาน

ทั้งนี้ จุดเน้นที่มีความแตกต่างของทั้ง 2 นิยาม คือ นิยามของ Cohen & Uphoff (1981) ได้มีจุดเน้นสำคัญคือ การประเมินผลการดำเนินการด้านการบริการจากความพึงพอใจที่เกิดขึ้น โดยมีความสอดคล้องไปกับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่มักอาศัยกรอบ PDCA อันประกอบด้วย

1) Plan คือ การวางแผน

2) DO คือ การดำเนินการหรือการปฏิบัติตามแผน

3) Check คือ การดำเนินการตรวจสอบ และ

4) Act คือ การปรับปรุงการดำเนินการอย่างเหมาะสม

กรอบแนวทางการดำเนินงานทั้ง 4 ด้านดังกล่าวข้างต้น ถือเป็นแนวทางในการขับเคลื่อน เช่นเดียวกับการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการขยะ ดังที่การศึกษาของ Leknoi et al. (2024) ได้อธิบายถึงการใช้แนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการโครงการจนนำมาสู่ความสำเร็จของการจัดการขยะในระดับชุมชน อนึ่งสำหรับความสอดคล้องของนิยามทั้ง 2 นักทฤษฎีข้างต้น การนำกรอบทฤษฎีของการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาใช้บูรณาการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของประชาชน รวมถึงการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ในการดำเนินการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในสังคม หรือในชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะ

อนึ่ง สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล นับได้ว่าเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก ซึ่งภายใต้พันธกิจที่ถูกกำหนดไว้ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน (รัชนีกร หอมดวงสี, 2567) สิ่งนี้จึงตามมาด้วยการกำหนดโครงการด้านการบริหารจัดการขยะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ พบว่า ภายใต้แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) กำหนดให้การจัดการขยะอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 และกำหนดให้มีโครงการด้านการจัดการขยะอยู่ในแผนประจำปี ปีละ 3 โครงการ ภายใต้งบประมาณที่ต้องใช้เพื่อดำเนินการกว่า 700,000 บาทต่อปี (องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ, 2566) ซึ่งหากเทียบกับปริมาณงบประมาณด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ในโครงการอื่น ๆ ถือไว้ว่ามีสัดส่วนที่สูง ในขณะที่บริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีขนาดเล็ก งบประมาณที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการจึงมีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าว องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จึงมีความพยายามที่จะริเริ่มการแก้ปัญหาที่ต้นทาง โดยการดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในชุมชนในการจัดการขยะที่เกิดขึ้น อาทิ การดำเนินโครงการรณรงค์ถนนสะอาด ซึ่งจัดมาอย่างต่อเนื่องมากกว่า 10 ครั้ง เพื่อนำไปสู่กิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนัก และ เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกสภาพแวดล้อมให้กับเยาวชน เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ประชาชนในพื้นที่ หรือในชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความตระหนักในสำนึกรับผิดชอบในมิติต่าง ๆ อาทิ มิติด้านสภาพแวดล้อม ด้านคุณภาพชีวิต ที่มีต่อชุมชนในพื้นที่ของตน โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นครอบคลุมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการลดจำนวนหรือ ปริมาณขยะตามหลัก 3Rs การดำเนินการเพื่อสร้างความรู้ ความตระหนักถึง

ความสำคัญในการคัดแยกขยะที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบการดำเนินที่เหมาะสม ถูกต้อง และกิจกรรมจิตอาสาเก็บขยะในพื้นที่สาธารณะ (กรมประชาสัมพันธ์, 2565) เป็นต้น

อย่างไรก็ดีแม้ว่าที่ผ่านมาความพยายามที่จะเสริมสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในกระบวนการจัดการขยะจะถูกให้ความสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการขับเคลื่อนผ่านกลไกจากหน่วยงานต่าง ๆ แต่กระนั้นก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญสำหรับการจะบรรลุเป้าหมายทั้งในระดับชาติ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเป้าหมายในระดับนานาชาติ เช่น เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องไปกับการศึกษาจำนวนมาก เช่น ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565) รัชนีกร หอมดวงสี และคณะ (2568) และ Leknoi et al. (2024a; 2024b) เป็นต้น ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความท้าทายดังกล่าว

การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการศึกษาถึงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชนชนในเขตพื้นที่จังหวัดสตูลในการบริหารจัดการขยะเป็นสำคัญ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สำคัญคือ ทำให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะและการวางกรอบแนวทางสำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ การศึกษาในครั้งนี้จึงอาศัยกรอบแนวคิดด้านกระบวนการมีส่วนร่วมมาเป็นแนวทางในการศึกษา ประการดังกล่าวจะทำให้สามารถทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมไปถึงจุดเน้นที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา โดยอาศัยบทเรียนของบริบทพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล เป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยข้อค้นพบจากการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ได้แนวทางการพัฒนากรอบการวางแผนเพื่อมุ่งเสริมสร้าง และ ยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ หากแต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทิศทางที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่ศึกษาอื่นในการกำหนดทิศทางให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วย

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการศึกษาหรือวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบตามที่ต้องการ ดังต่อไปนี้

1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

2) เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) ตามแนวคิดของ Fornaroff (1980) ประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การใช้บริการจากงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และกรอบแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1981) ซึ่งกล่าวถึงมิติการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เมื่อประยุกต์กรอบแนวคิดทั้ง 2 ส่วนเข้าด้วยกัน ในการศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดตัวแปรการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน 2) การดำเนินงานร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล โดยการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา อาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป G*Power ที่กำหนดค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) ตามที่ Cohen (1977) กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05 ระดับความเชื่อมั่น (Power) ที่ระดับ 0.95 ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 114 คน

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษา “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล” กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ตัวแปรต้น (Independent variable) ซึ่งเป็นตัวแปรด้านคุณลักษณะทางประชากรในการศึกษา 5 ปัจจัย และตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ รูปแบบของการมีส่วนร่วม 4 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังปรากฏในรูปที่ 1.1

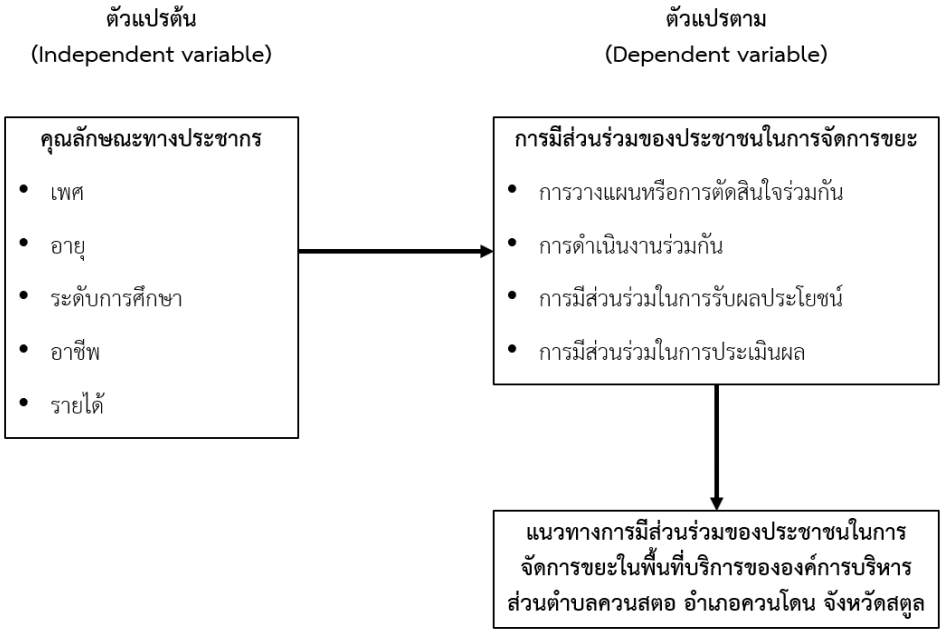

รูปที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย, 2568

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

การบริหารจัดการขยะ หมายถึง การจัดการของเสียหรือขยะมูลฝอยชุมชนที่มาจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชน ทั้งในระดับครัวเรือน และกิจกรรมสาธารณะ

การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ หมายถึง การมีบทบาทของประชาชนในกระบวนการจัดการขยะของพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็นการมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน 2) การดำเนินงานร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.6 ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

1.6.2 ทำให้ได้ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางดำเนินการเพื่อมุ่งส่งเสริม และยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ โดยเฉพาะ ในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล” ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 4 ส่วนโดยสังเขป ประกอบด้วย

1) แนวคิดด้านการจัดการขยะชุมชน

2) แนวคิดและทฤษฎีด้านการมีส่วนร่วม

3) บริบทพื้นที่ศึกษาและสภาพปัญหา

4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดด้านการจัดการขยะชุมชน

การบริหารจัดการขยะ (Waste Management) เป็นแนวคิดด้านการจัดการของเสียหรือสิ่งของเหลือทิ้งจากการบริโภคซึ่งมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การขยายตัว และการเติบโตที่รวดเร็วของเมือง รวมถึงอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร และพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป (รัชนีกร หอมดวงสี และคณะ, 2568; Leknoi et al., 2025) การเพิ่มขึ้นของปริมาณที่ก้าวกระโดดส่งผลให้ภาครัฐที่มีส่วนในการรับผิดชอบบริการขั้นพื้นฐานของประชาชนต้องรับภาระที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ต้นตอของสภาพปัญหาอาจกล่าวในภาพรวมได้ว่า พฤติกรรมของปัจเจกบุคคล คือ ประเด็นปัญหาหลักในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะในทางหนึ่ง ประชาชนคือผู้ก่อให้เกิดสภาพปัญหาดังกล่าว ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ประการดังกล่าวได้นำมาสู่การสร้างการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนในการจัดการขยะ เพื่อลดภาระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องเผชิญ พร้อมไปกับการพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชน ทั้งนี้ แนวคิดการจัดการขยะชุมชนที่มีการกล่าวถึงในปัจจุบัน รัชนีกร หอมดวงสี (2567) ได้กล่าวถึงแนวคิดสำคัญใน 5 แนวคิด ประกอบด้วย

2.1.1 แนวคิดการบริหารจัดการขยะตามหลัก 3Rs

แนวคิดดังกล่าวกล่าวถึงหลักการสำคัญ 3 ประการของกลไกการจัดการขยะของประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) หลักการเหล่านี้ถูกระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งกล่าวถึงเป้าหมายว่าด้วยการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยตั้งเป้าหมายให้เกิดการจัดการขยะต้นทางถึงปลายทางด้วยนโยบาย 3R (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) นอกจากนี้หลักการดังกล่าวยังปรากฏในยุทธศาสตร์ หรือ แนวทางการขับเคลื่อนประเทศตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีข้างต้น รวมถึงสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่ได้ระบุถึงเป้าหมายในการจัดการขยะไว้ในหมุดหมายที่ 10 โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ตลอดห่วงโซ่ในระดับชุมชน สนับสนุนการลดและคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบในชุมชน และส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) อนึ่งนอกจากความสำคัญของหลัก 3R ที่ปรากฏอยู่ในนโยบายด้านการจัดการขยะที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในอีกด้านหนึ่งหลักการดังกล่าวยังถูกพัฒนาไปสู่แนวคิดอื่น ๆ หรือกรณีของการออกแบบแผนการดำเนินการเพื่อการจัดการขยะรูปแบบอื่น ๆ ในเวลาต่อมา

2.1.2 แนวคิดการลดปริมาณตามหลักการ 7Rs

จากหลักการ 3R ที่กล่าวมาข้างต้น ในเวลาต่อมากรมควบคุมมลพิษ (2556) ได้ขยายแนวคิดแนวคิดการจัดการขยะที่ลงสู่การสร้างพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลเพิ่มเติมในอีก 4 ประเด็น ได้แก่

1) การปฏิเสธ (Refuse) หมายถึง การปฏิเสธการใช้ทรัพยากรแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

2) การนำไปเติม (Refill) หมายถึง การใช้ทางเลือกในการซื้อสินค้าที่สามารถนำบรรจุภัณฑ์เดิมมาเติมได้อีกครั้ง

3) การซ่อมแซม (Repair) หมายถึง การซ่อมแซมวสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้โดยไม่จำเป็นต้องซื้อใหม่

4) การตอบแทน (Return) หมายถึง การตอบแทนต่อสิ่งที่เรามีส่วนในการทำลายทรัพยากรหรือสิ่งต่าง ๆ ลงจากการอุปโภคและบริโภค เช่น การปลูกต้นไม้เพื่อทดแทนการนำทรัพยากรดังกล่าวมาใช้ในการผลิตกระดาษและสิ่งต่าง ๆ

2.1.3 แนวคิดการจัดการขยะโดยชุมชนอย่างครบวงจร

แนวคิดดังกล่าวริเริ่มขึ้นโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งได้มีการนำเสนอแนวคิดการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ภาตใต้กระบวนทัศน์ที่สำคัญคือ ระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพสูงสุดที่ดำเนินการควบคู่กับการบริหารจัดการขยะในการนำเข้าสู่ห่วงโซ่การจัดการขยะให้มีปริมาณน้อยที่สุด อนึ่งหลักการดังกล่าวยังคงเชื่อมโยงไปกับแนวคิดหลัก คือ ตามหลัก 3Rs คือ การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) แต่เพิ่มเติมรายละเอียดของกระบวนการดำเนินการ คือ

1) การจัดระบบการรีไซเคิล โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการระบบการรีไซเคิลอย่างครับวงจร นับตั้งแต่กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนในการแยกขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ในแต่ละรูปแบบ การจัดระบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการรองรับต่อขยะที่ผ่านการแยกที่เกิดขึ้น โดยมีระบบรองรับอย่างน้อย 4 รูปแบบพื้นฐาน คือ ขยะมูลฝอยประเภทขยะอินทรีย์ ขยะที่สามารถรีไซเคิลได้ ขยะอันตราย และขยะทั่วไป ที่ย่อยสลายไม่ได้/ได้ยาก

2) การขนส่ง โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบการขนส่งขยะมูลฝอยชุมชนที่มีความเหมาะสมทั้งในระยะทางจากแหล่งกำเนิดขยะหรือจุดบริการไปยังแหล่งกำจัด

3) ระบบการกำจัดขยะมูลฝอย โดยมุ่งเน้นไปที่การใช้ระบบการกำจัดขยะที่ถูกหลักวิชาการ หากแต่คงให้ความสำคัญกับการลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะเข้าสู่ระบบการกำจัดให้น้อยที่สุด บนพื้นฐานของการนำของเสียที่เกิดขึ้นกลับเข้าสู่กระบวนการใช้ซ้ำหรือนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

2.1.4 แนวคิดการจัดการขยะโดยชุมชน

แนวคิดการจัดการขยะโดยชุมชน (Community Based Waste Management) เป็นอีกหนึ่งชุดเครื่องมือที่ขยายผลจากกรอบแนวคิดหลัก 3Rs โดยให้รายละเอียดของการดำเนินการที่กล่าวถึง 6 ขั้นตอนในการปรับปรุงการจัดการขยะของครัวเรือน (กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม, 2562) ประกอบด้วย

1) การจัดการของขายได้ นับเป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินการเป็นขั้นตอนที่ง่ายที่สุด โดยเป็นการจัดการของขายได้การแยกขยะในระดับครัวเรือน รวมถึงควรจะต้องมีรูปแบบของการจัดการของขายได้ เช่น ธนาคารรีไซเคิล ตลาดนัดขยะรีไซเคิล หรือร้านรับซื้อรายย่อย

2) การทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ โดยเป็นการนำขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยหมักภายในครัวเรือนโดยเริ่มจาก (1) การแนะนำให้ครัวเรือนแยกขยะอินทรีย์ทั้งจากห้องครัวและจากในสวน (2) ต้องร่วมมือกันระหว่างเทศบาล ชุมชน และครัวเรือนในการกำหนดถึงวัสดุที่ต้องการเพื่อเริ่มงาน

หมักปุ๋ย (3) กำหนดสถานที่ที่จะวางถังหมักหรือตั้งคอกหมัก (4) การให้ความรู้ด้านวิชาการ วิธีการทำปุ๋ย แนวทางการแก้ปัญหา และ (5) การตลาดเพื่อนำปุ๋ยหมักออกจำหน่าย

3) การจัดการถังขยะของตนเอง โดยให้แต่ละครัวเรือนรับผิดชอบถังของตนเองและครัวเรือนจะมีถัง 2 ใบ สำหรับใส่ขยะอินทรีย์และขยะทั่วไป ส่วนของขายได้อาจจะรวมแยกใส่กล่องหรือลังไว้

4) ถนนปลอดถังขยะ เทศบาลควรกำหนดเวลาที่แน่นอนในการจัดเก็บขยะ ครัวเรือจะได้นำถังขยะออกมาวางไว้ด้านนอกเพื่อให้เจ้าหน้าที่มาจัดเก็บไป วิธีนี้ทำให้ถนนแลดูสะอาดตาปราศจากกลิ่นรบกวนจากถังขยะที่อยู่บนทางเท้า

5) ความถี่ในการจัดเก็บขยะ ผลจากการคัดแยกขยะทำให้ปริมาณขยะที่ต้องเก็บขนกำจัดลดลง ส่งผลให้เทศบาลสามารถลดความถี่ในการจัดเก็บขยะลงได้

6) การชำระค่าธรรมเนียมขยะ ต้องอาศัยความร่วมมือในการชำระเงินจากประชาชน ผ่านผู้นำและกรรมการชุมชน

2.1.5 แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero waste)

แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) ได้มีการนำเสนอจากการพัฒนา โดยกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีหมุดหมายสำคัญในการลดปริมาณขยะหรือสิ่งของเหลือทิ้งให้มีปริมาณน้อยที่สุด หลักการประการหนึ่ง คือ การส่งเสริม สนับสนุนให้มีความรู้ ความสามารถในการนำทรัพยากรกลับมาใช้ ทำให้เกิดการหมุนเวียน เพื่อนำทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ได้อย่างมีคุณค่า เพิ่มมากขึ้น เพื่อมุ่งเน้นให้ทรัพยากรได้ถูกนำมาใช้หรือนำกลับมาใช้ให้เกิดคุณค่า เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด และลดขยะให้เหลือน้อยที่สุด อนึ่งกระบวนทัศน์ทั้งหมดดำเนินการภายใต้ศักยภาพของชุมชนเอง และหัวใจสำคัญของแนวคิดดังกล่าว คือ การจัดการขยะที่ต้นทางที่เน้นการลดขยะ การนำมาใช้ซ้ำ รวมถึงการคัดแยกเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ก่อนนำไปกำจัด (กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม , 2559) จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีแนวทางการดำเนินงานที่มีความแตกต่างไปจากการแนวทางการบริหารจัดการขยะในปัจจุบัน โดยเน้นการกำจัด หรือ บริหารจัดการขยะที่ปลายทางเป็นสำคัญ มากกว่าที่จะมุ่งดำเนินการเพื่อการแก้ไขที่ต้นทาง แนวคิดที่กล่าวมาข้างต้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงหลักการที่ยังคงตั้งอยู่บนหลักการ 3 ประการ คือ 1) การลดการใช้ (Reduce) 2) การใช้ซ้ำ (Reuse) และ 3) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม (2559) ได้สรุปกรอบแนวคิดการจัดการขยะชุมชนภายใต้แนวคิดขยะเหลือศูนย์ (Zero waste) เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการขยะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังรูปที่ 2.1

รูปที่ 2.1 การเปรียบเทียบระหว่างการจัดการขยะในปัจจุบันกับแนวคิด Zero Waste
ที่มา : กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม, 2559

จากการข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่ากรอบหลักของการจัดการขยะในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับหลัก 3Rs อันประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ก่อนที่จะมีการขยายแนวปฏิบัติไปสู่รูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้ในมิติของการมีส่วนร่วมของประชาชน กรอบแนวคิดเหล่านั้นล้วนสะท้อนถึงแนวปฏิบัติที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกระดับของปัจเจกบุคคลในการเสริมสร้างพลังความเข้มแข็งในการส่งเสริมขับเคลื่อนสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ประเด็นการพิจารณาหรือ การมุ่งเน้นเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมที่ผ่านมา ได้มีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้ให้นิยาม การกำหนดความหมาย องค์ประกอบ ขั้นตอน และรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้จำนวนมาก โดยแนวคิดที่ได้รับความสนใจและถูกนำมาใช้เป็นกรอบในการศึกษาในหลายกรณี เช่น แนวคิดของ Fornaroff (1980) ซึ่งกำหนดกระบวนการขั้นตอนในการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม สำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นการวางแผนร่วมกัน
2) ขั้นการดำเนินงานร่วมกัน
3) ขั้นการใช้บริการจากงาน

4) ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

แนวคิดการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมตามนิยามของ Cohen & Uphoff (1981) กล่าวถึงขั้นตอนของการมีส่วนร่วมที่จำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยขั้นตอนดังกล่าวนับเป็นขั้นตอนแรกของการกระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการศึกษาความต้องการ การเลือกประเด็น และการจัดลำดับความสำคัญของกระบวนการ ขั้นตอนในส่วนนี้จะเป็นส่วนที่ดำเนินการควบคู่ไปจนถึงการวางแผน และการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) ขั้นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ซึ่งเป็นกระบวนการถามถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโครงการ/กิจกรรมว่า บุคคล/หน่วยงาน หรือใครสามารถกระทำการให้เกิดประโยชน์ต่อโครงการได้บ้าง ทำอย่างไร วิธีใด รวมไปถึงการพิจารณาถึงปัจจัยสนับสนุนที่จะนำไปสู่การดำเนินโครงการสามารถมาจากแหล่งใด เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) สำหรับผลประโยชน์ที่กล่าวถึงนั้นหมายรวมถึงผลประโยชน์ทั้งทางบวกและทางลบอันสืบเนื่องมาจากการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมลงมือกระทำการ ซึ่งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายของโครงการหรือกิจกรรมนั้น ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจะเป็นผู้ได้รับต่อผลที่เกิดขึ้น

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นนับเป็นส่วนสุดท้ายสำหรับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อน ว่าเขาเหล่านั้นมีความเห็น ความพึงพอใจ หรือการเปรียบเทียบผลลัพธ์กับความคาดหวังที่ตั้งไว้ ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การปรับปรุงให้การกำหนดรูปแบบการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในครั้งต่อไปเพื่อมุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพจากการดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของนักวิชาการในประเทศไทย เสาวนีย์ เดือนเด่น และคณะ (2558) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถจำแนกได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การมีส่วนร่วมในด้านการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร เพื่อมุ่งเสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วม มีโอกาสการแสดงความคิดเห็น และโอกาสในการได้นำเสนอ และ ชี้แจงถึงสภาพการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ และสามารถให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาเพื่อสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงาน

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานขององค์กร ร่วมวางแผนปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการขององค์กร

3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงได้เข้าร่วมโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร ได้ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนต่างๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งในกรณีที่พบสถานการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นสาเหตุปัญหาไปปรับปรุง และยังมุ่งสร้างการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร

5) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หมายถึง การได้รับประโยชน์จากการนำแผนการดำเนินงานไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ ได้รับการฝึกอบรมตามความต้องการ เพื่อนำความรู้และทักษะมาใช้ในการสร้างผลงานที่ดีได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสร้างผลงานที่ดีและทำกิจกรรมร่วมกัน และเพื่อให้ท่านมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในองค์กร

ในขณะที่สำหรับ วิลัยจิตร เสนาราช (2559) เป็นอีกหนึ่งนักวิชาการที่ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วม โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1) มีส่วนร่วมในการคิด ศึกษา และศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาหรืออุปสรรค อันเป็นต้นเหตุของสภาพการณ์ของประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น โดยสภาพปัญหานั้นควรต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการเพื่อจะแก้ไขปัญหาของประชาชนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม

2) มีส่วนร่วมในการวางนโยบาย หรือแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อลดและแก้ไขปัญหา

3) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการ หรือนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนาแก้ไขระบบการบริหารทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณค่า

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมเพื่อดำเนินการติดตาม ควบคุม และประเมินผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

จากนิยามที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่า กรอบหลักของการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบที่สำคัญ

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation)

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit) และ

4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการทำงาน (Evaluation) ซึ่งนำมาสู่การกำหนดกรอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2.3 บริบทพื้นที่ศึกษาและสภาพปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล อยู่ห่างจากตัวจังหวัดสตูล 21 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้น 19,375 ไร่ โดยบริบททางกายภาพส่วนใหญ่ของพื้นที่กว่าร้อยละ 60 เป็นพื้นที่ป่าไม้ ทั้งนี้ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ พบว่ามีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก อาทิเช่น อาชีพเพาะปลูกยางพารา เงาะ ทุเรียน และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น

ด้านลักษณะทางการปกครอง องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ มีประชากรทั้งสิ้น 8,372 คน 2,365 ครัวเรือน ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน โดยจำแนกรายละเอียดเชิงประชากรและบริบทของพื้นที่ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และประชากรตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
1	บ้านโต๊ะสี๊ะ	1,900	181	353	344	697
2	บ้านกุบังปะโหลด	2,340	489	822	800	1,622
3	บ้านควนยาหวา	1,500	126	272	241	513
4	บ้านกลาง	908	155	268	295	563
5	บ้านทางงอ	1,045	252	433	448	881
6	บ้านปลักซิมปอ	1,020	310	490	499	989

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และประชากรตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่ (ไร่)	จำนวนครัวเรือน	ประชากร		รวม
				ชาย	หญิง	
1	บ้านโต๊ะสี๊ะ	1,900	181	353	344	697
2	บ้านกุบังปะโหลด	2,340	489	822	800	1,622
3	บ้านควนยาหวา	1,500	126	272	241	513
4	บ้านกลาง	908	155	268	295	563
5	บ้านทางงอ	1,045	252	433	448	881
6	บ้านปลักซิมปอ	1,020	310	490	499	989
7	บ้านควนสตอเหนือ	3,299	206	377	399	776
8	บ้านหัวควน	1,468	154	270	291	561
9	บ้านควนไสน	3,450	297	614	608	1,222
10	บ้านทุ่งพัฒนา	2,445	194	394	402	796
รวม		**19,375**	**2,365**	**4,293**	**4,327**	**8,620**

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ, 2566

ด้านการบริหารจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ภายใต้โครงการพัฒนาแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) กำหนดให้การจัดการขยะอยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 ซึ่งว่าด้วยการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งงานด้านการจัดการขยะถูกกำหนดแผนการดำเนินงานจำนวนปีละ 3 โครงการ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการปีละ 700,000 บาท (องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ, 2566) อนึ่งภายใต้

งบประมาณในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการขยะ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ได้มีการสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณงบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใช้ในการดำเนินการ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับงบประมาณในด้านอื่น ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอจะพบว่า จำนวนดังกล่าวมีสัดส่วนที่สูงกว่างบประมาณที่ใช้ในงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และส่งเสริมสุขภาพที่ดีในหลายแผนงาน การลดงบประมาณในการดำเนินการด้านดังกล่าวย่อมนำไปสู่ความสามารถที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถนำงบประมาณไปใช้ในด้านอื่น ๆ ที่เพิ่มสูงขึ้น

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอได้มีความพยายามในการริเริ่มการจัดการขยะในพื้นที่ชุมชนมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ปี พ.ศ. 2565 องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ได้มีการดำเนินโครงการรณรงค์ถนนสะอาด (ครั้งที่ 10) โดยมีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคราชการในพื้นที่ เด็กและเยาวชน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครชุมชน และประชาชนจิตอาสา เป็นต้น เข้าร่วมกิจกรรมด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน พร้อมไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนในชุมชนและภาคีเครือข่ายเกิดความรับผิดชอบต่อชุมชนบ้านเกิดของตนเอง กิจกรรมที่เกิดขึ้นครอบคลุมทั้งการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการลดปริมาณขยะตามหลัก 3Rs การให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง และกิจกรรมจิตอาสาเก็บขยะในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งทั้งหมดดำเนินการภายนโยบาย “ควนสตอน่าอยู่” ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ (กรมประชาสัมพันธ์, 2565)

รูปที่ 2.2 แสดงกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมดี องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ, 2567

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาด้านการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่ผ่านมาถูกดำเนินการศึกษาอย่างแพร่หลายในหลายพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกำหนดแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างไรก็ดีสำหรับพื้นที่ตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ยังไม่มีการดำเนินการศึกษาในประเด็นดังกล่าว จึงนำมาสู่การศึกษาในครั้งนี้เพื่อเสริมแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อนึ่งสำหรับการศึกษาที่ผ่านมาด้านการศึกษาการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการขยะในระดับชุมชน พบการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

รัชนีกร หอมดวงสี และคณะ (2568) ศึกษาบทเรียนความสำเร็จและองคาพยพของการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะสู่การเป็นชุมชนต้นแบบ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองสองห้อง จังหวัดราชบุรี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ หากแต่เชื่อมโยงกระบวนทัศน์ของการมีส่วนร่วมทั้ง 4 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ด้านการดำเนินการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมประเมินผล โดยผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะสู่การเป็นชุมชนต้นแบบอาศัยกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนเป็นกลไกในการขับเคลื่อน โดยประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนและทุกระดับ สิ่งนี้นำไปสู่ความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ/กิจกรรมร่วมกัน

รุ่งทิพย์ นวลศรี (2567) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะต้นทางของชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า บริบทพื้นที่ศึกษามีผู้นำเข้มแข็งที่ให้ความสำคัญชุมชนทุกหลังคาเรือน มีส่วนร่วมเพียงในการนำขยะในครัวเรือนเก็บรวมใส่ในถังขยะที่เทศบาลจัดให้มากเพิ่มขึ้น และรอการมาเก็บรวมไปกำจัดต่อไป แต่ส่วนใหญ่จะไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำมาลงในถังเก็บขยะ และจำนวนถังขยะ มีไม่เพียงพอเนื่องจากมีจำนวนหลังคาเรือนเพิ่มมากขึ้น มีความเป็นชุมชนหนาแน่น นอกจากนี้ยังพบว่า ประชาชนในหมู่บ้านยังไม่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดการขยะในหมู่บ้าน

วรรณพร ผลผลา (2567) ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านปลายแหลม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมประเมินผล โดยผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านปลายแหลม สามารถแบ่งได้ 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ประชาชนเข้าร่วมวางแผนและทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น โครงการชุมชนสะอาด หน้าบ้านน่าอยู่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีการใช้ประโยชน์จากขยะ เช่น การนำขยะไปทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ นำไปใช้เลี้ยงสัตว์ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยการนำวัสดุที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ เช่น ขวดน้ำดื่ม ถุงพลาสติก รวมทั้งนำขยะมูลฝอยที่คัดแยกไว้ไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ติดตามการทำงานร่วมกันในชุมชน เช่น การสังเกตการณ์เก็บขนขยะ การทำความสะอาดหลังเก็บขนขยะมูลฝอย เป็นต้น

สุธาสินี ปั้นทอง และ อรนันท์ กลันทปุระ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตตำบลดอนตะโก จำนวน 390 คน ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ และ อาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะในภาพรวมแตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา และ ระดับรายได้ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ (2565) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี” กำหนดลักษณะการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมประเมินผล โดยผลการศึกษาพบว่า มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ เมื่อการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลไม่แตกต่างกัน

เชาวลิต อยู่เกิด วิจิตรา ศรีสอน และ ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ (2564) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน: กรณีศึกษารูปแบบการจัดการขยะชุมชนตลาดสดแฮปปี้แลนด์ใหม่ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนรวมของชุมชนในการจัดการขยะแบบยั่งยืน และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการขยะของชุมชน โดยใช้วิธีการออกแบบการวิจัย

เชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่ค้าในชุมชน จำนวน 189 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณา ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ศึกษาในระดับปานกลาง ข้อเสนอการจัดการขยะชุมชนฯ ที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมบทบาทของผู้จัดการตลาดในการจัดการขยะ รวมถึงให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการขยะให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการณ์ และข้อจำกัดด้านกายภาพ ด้านบริบทพื้นที่ของตลาด ควรการส่งเสริมการจัดการขยะภายในตลาดของผู้ประกอบการค้าขาย ควรมีการจัดทำคู่มือในการคัดแยกขยะภายในตลาด และส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะให้กับผู้ประกอบการค้าในทุกช่องทางที่เข้าถึงผู้ประกอบการได้ ควรสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการค้าเพื่อให้เกิดการคัดแยกขยะ และควรมีการจัดระเบียบพื้นที่ของตลาดให้เป็นหมวดหมู่เดียวกันตามชนิดสินค้าเพื่อให้เกิดความสะดวกต่อการรวบรวม และคัดแยกขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ยกมาโดยสังเขปข้างต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาด้านกระบวนการจัดการขยะของชุมชนประกอบด้วยหลักการมีส่วนร่วม 4 ประการ คือ ด้านการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการร่วมประเมินผล ซึ่งเป็นกรอบตามนิยามของ Cohen & Uphoff (1981) ในขณะที่สำหรับปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ถูกนำมากำหนดเป็นตัวแปรในการศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และระดับของการศึกษา เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ถูกนำมากำหนดเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล” ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยมีการกำหนดโครงสร้างของรูปแบบ ขั้นตอน และระเบียบวิธีของการศึกษา ดังนี้

1) ขอบเขตการศึกษา
2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
4) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษา “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล” ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิธีวิจัยด้วยเทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดขอบเขตเชิงเนื้อหาเชิงพื้นที่ รวมถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม (Participation) ตามแนวคิดของ Fornaroff (1980) โดยได้กำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การใช้บริการจากงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และกรอบแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1981) ซึ่งกล่าวถึงมิติการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เมื่อประยุกต์กรอบแนวคิดทั้ง 2 ส่วนเข้าด้วยกัน ในการศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดตัวแปรการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในครั้งนี้ กำหนดขอบเขตเชิงพื้นที่จากพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ซึ่งครอบคลุมพื้นที่จำนวน 10 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านโต๊ะสัะ บ้านกุบังปะโหลด บ้านควนยาหวา บ้านกลาง บ้านทางงอ บ้านปลักซิมปอ บ้านควนสตอเหนือ บ้านหัวควน บ้านควนไสน และบ้านทุ่งพัฒนา

3.1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชาชนในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล โดยมีประชากรทั้งสิ้น 8,620 คน โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอาศัยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป G*Power โดยกำหนดค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) ตามที่ Cohen (1977) กำหนดไว้ที่ระดับ 0.35 ระดับความเชื่อมั่น (Power) ที่ระดับ 0.95 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 114 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close–ended question) และคำถามปลายเปิด (Open–ended question) โดยมีคำถามซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ระดับการมีส่วนในการจัดการขยะชุมชน จำแนกเป็น 4 ด้าน ตามนิยามของ Cohen & Uphoff (1981) ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการสร้างการมีส่วนของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

3.2.2 วิธีการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจะเตรียมการในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามอย่างละเอียด

2) ผู้วิจัยศึกษาวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ตัวแปรที่ต้องการศึกษาทุกตัว กำหนดมาตรวัด (Scale of Measurement) แล้วจึงยกร่างแบบสอบถามให้ครบทุกตัวแปร (ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม)

3) นำร่างแบบสอบถามไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย โดยกำหนดให้มีค่า IOC มากกว่า .60 แล้วจึงจะนำไปทดลองใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

4) ขั้นตอนการนำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้วในข้อ 3 ไปทำการทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจึงนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของคอนบาค (Cronbrach) (กานดา เต๊ะขันหมาก, 2556)

5) จัดพิมพ์แบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างทราบ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.3.2 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

3.3.3 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อย ผู้วิจัยทำการลงรหัส (Coding) และนำมาประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS (IBM SPSS Statistics Base) คำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำเสนอ อภิปรายผลและสรุป โดยใช้ค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อการคำนวณ ดังนี้

3.4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายข้อมูลคุณลักษณะทางประชากร และระดับการมีส่วนของประชาชนในกระบวนการจัดการขยะชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถิติพรรณาสำหรับประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การหาค่าความถี่ร้อยละ และจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 สถิติพรรณาสำหรับการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการบริหารจัดการขยะ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ซึ่งให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับความเห็น	เกณฑ์การแปลความ
1	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
2	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
3	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
4	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับมาก
5	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

จากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนของประชาชนในกระบวนการจัดการขยะชุมชน ทั้ง 4 ด้าน โดยใช้เกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981: อ้างจากนภาพรรณ วงค์มณี, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	เกณฑ์การแปลความ
1.00-1.50	ระดับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด
1.51-2.50	การมีส่วนร่วมในระดับน้อย
2.51-3.50	การมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
3.51-4.50	การมีส่วนร่วมในระดับมาก
4.51-5.00	การมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างการมีส่วนของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาในระหว่างการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นได้นำผลการจดบันทึกข้อมูลและเทปบันทึกมาวิเคราะห์ประกอบ และทำการจัดประเภทข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษา โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้ประกอบกับข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นต่อการพัฒนาแนวทางการสร้างการมีส่วนของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3.4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1) สถิติทดสอบสมมติฐาน สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ใช้สถิติทดสอบ t-test สำหรับการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกับระดับการมีส่วนในการบริหารจัดการขยะชุมชน จำแนกตามเพศ

2) สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสำหรับตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้สูตรการวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนในการจัดการขยะชุมชน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา รูปแบบอาชีพ และระดับรายได้

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ และเพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การนำเสนอผลสรุปการวิจัยได้จำแนกการนำเสนอตามลำดับดังนี้ 1) ผลสรุปคุณลักษณะทางประชากร 2) ผลสรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ 3) ผลสรุปการทดสอบเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ และ 4) ผลสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในนำเสนอผลสรุป

n	แทน	จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
t	แทน	ค่าสถิติที่จะพิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่จะพิจารณาใน f-distribution
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of square)
P	แทน	ความน่าจะเป็น (Probability)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลด้านคุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย และเพศหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีสัดส่วนของเพศชายอยู่ที่ร้อยละ 56.1 ในขณะที่ข้อมูลด้านอายุ กว่าร้อยละ 43.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ระหว่า 41-50 ปี ด้าน

ข้อมูลการนับถือศาสนา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีการนับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลัก ด้านข้อมูลการศึกษา ราว 1 ใน 3 ของผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้านบทบาทในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง กว่าร้อยละ 63 เป็นสมาชิกทั่วไปของชุมชน อีกราวร้อยละ 28.9 มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัครของชุมชน และร้อยละ 8.8 มีบทบาทในการเป็นผู้นำของชุมชน ข้อมูลด้านรายได้ของกลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 57.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 70,000 – 100,000 บาทต่อปี และจำนวนสมาชิกที่มีในแต่ละครัวเรือน ส่วนใหญ่มีสมาชิกอยู่ระหว่าง 3-4 คนต่อครอบครัว รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	64	56.1
หญิง	50	43.9
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 56.1

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 40 ปี	32	28.1
41 – 50 ปี	50	43.9
มากกว่า 51 ปี	32	28.1
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 43.9

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านศาสนา

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
อิสลาม	114	100.0
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวน คือ 114 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	39	34.2
มัธยมศึกษา	39	34.2
อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	14	12.3
ปริญญาตรี หรือ เทียบเท่า	19	16.7
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.6
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษามีจำนวนเท่ากัน คือ 39 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 รองลงมาคือระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และระดับการศึกษาที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านบทบาทในชุมชน

บทบาทในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	10	8.8
อาสาสมัครชุมชน	33	28.9
สมาชิกในชุมชนทั่วไป	71	63.3
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบทบาทในชุมชนเป็นสมาชิกในชุมชนทั่วไป รวมจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ มีบทบาทในชุมชนเป็นอาสาสมัครชุมชน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 และบทบาทในชุมชนเป็นผู้นำชุมชน มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านรายได้เฉลี่ยต่อปี

รายได้เฉลี่ย / ปี	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 70,000 บาท	31	27.2
70,001 – 100,000 บาท	66	57.9
มากกว่า 100,000 บาท	45	14.9
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงรายได้เฉลี่ยต่อปี ระหว่าง 70,001 – 100,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 57.9 รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยต่อปี มากกว่า 100,000 จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อปี ไม่เกิน 70,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 27.2

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 2 คน	12	10.5
จำนวน 3 คน	45	39.5
จำนวน 4 คน	45	39.5
จำนวน 5 คน	12	10.5
รวม	114	100.0

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 3 คน และ จำนวน 4 คน มีจำนวนเท่ากันคือ มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 และ น้อยที่สุด คือ จำนวนสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 คน และ สมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 คน มีจำนวนเท่ากันคือ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5

4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน

ที่	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
1	การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่	3.49	.598	มาก	1
2	การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น	3.36	.583	ปานกลาง	3
3	ความเห็นของท่านในการแก้ปัญหาขยะถูกรับฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง	3.38	.792	ปานกลาง	2
4	อบต. ควนสตอ มีการจัดประชุมเพื่อให้ท่านมีส่วนในการเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่	3.33	.805	ปานกลาง	5
5	การมีความรู้สึกร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการจัดการขยะที่ อบต. ควนสตอ กำหนดขึ้น	3.35	.550	ปานกลาง	4
	เฉลี่ยรวม	3.38	.507	ปานกลาง	

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .507) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .598 รองลงมาคือด้านความเห็นของท่านในการแก้ปัญหาขยะถูกรับฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .792 และน้อยที่สุดคือด้านอบต. ควนสตอ มีการจัดประชุมเพื่อให้ท่านมีส่วนในการเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .805

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน

ที่	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกัน	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
1	การมีส่วนร่วมในการแยกขยะตามแนวทางที่ อบต. ควนสตอ กำหนด	3.57	.608	มาก	3
2	การนำสิ่งของที่เสียหายแล้วมาแก้ไขเพื่อใช้ประโยชน์ซ้ำ	3.59	.590	มาก	2
3	การใช้ถุงผ้า แก้วน้ำ กระติกน้ำ เพื่อลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก	3.52	.743	มาก	4
4	การเสียค่าธรรมเนียมในการบริหารจัดการขยะให้กับ อบต.	3.74	.818	มาก	1
5	การติดตาม/กำชับให้สมาชิกในครัวเรือน/ชุมชนร่วมกันแยกขยะทุกครั้ง	3.40	.795	ปานกลาง	5
	เฉลี่ยรวม	3.57	.465	มาก	

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .465) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเสียค่าธรรมเนียมในการบริหารจัดการขยะให้กับ อบต. มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .818 รองลงมาคือด้านการนำสิ่งของที่เสียหายแล้วมาแก้ไขเพื่อใช้ประโยชน์ซ้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .590 และน้อยที่สุดคือด้านการติดตาม/กำชับให้สมาชิกในครัวเรือน/ชุมชนร่วมกันแยกขยะทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .795

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ที่	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกัน	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
1	การแยกขยะที่เกิดขึ้นทำให้ภูมิทัศน์ของชุมชนท่านสะอาดและน่าอยู่ขึ้น	4.03	.578	มาก	1

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน (ต่อ)

ที่	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกัน	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
2	การสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการที่นำสิ่งของที่เสียหายแล้วกลับมาแก้ไขเพื่อใช้ประโยชน์ซ้ำ	3.46	.640	มาก	5
3	การมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่ท่านแยกขยะ	3.64	.752	มาก	2
4	ความภูมิใจที่ชุมชนของท่านเป็นที่รู้จักหรือได้รับการยกย่องด้านการจัดการขยะซึ่งมีผลจากความร่วมมือของท่าน	3.61	.697	มาก	3
5	การได้รับการพัฒนาด้านความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น/เพิ่มขึ้น จากการที่ อบต. สามารถนำงบประมาณด้านการจัดการขยะมาใช้ประโยชน์ในด้านอื่น	3.55	.625	มาก	4
	เฉลี่ยรวม	3.66	.493	มาก	

สรุปผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .493) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการแยกขยะที่เกิดขึ้นทำให้ภูมิทัศน์ของชุมชนท่านสะอาดและน่าอยู่ขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .578 รองลงมาคือด้านการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่ท่านแยกขยะ มีค่าเฉลี่ย 3.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .752 และน้อยที่สุดคือด้านการสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการที่นำสิ่งของที่เสียหายแล้วกลับมาแก้ไขเพื่อใช้ประโยชน์ซ้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .640

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกัน

ที่	ระดับการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลร่วมกัน	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
1	อบต. เปิดโอกาสให้ท่านร่วมประเมินผลจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมด้านการจัดการขยะของพื้นที่	3.40	.543	ปานกลาง	3
2	การมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาจากกิจกรรมการจัดการขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่	3.28	.645	ปานกลาง	5
3	ความคิดเห็นของท่านที่มีต่อกิจกรรมการจัดการขยะที่เกิดขึ้นได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.40	.575	ปานกลาง	4
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลภาพรวมของการจัดการขยะของชุมชน	3.44	.831	มาก	2
5	การมีส่วนในการประเมินความพร้อม/เพียงพอของอุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนในกิจกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในพื้นที่จาก อบต.	3.53	.640	มาก	1
	เฉลี่ยรวม	3.41	.429	มาก	

ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .429) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนในการประเมินความพร้อม/เพียงพอ ของอุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนในกิจกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในพื้นที่จาก อบต. มีค่าเฉลี่ย 3.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .640 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภาพรวมของการจัดการขยะของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .831 และน้อยที่สุดคือด้านการมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาจากกิจกรรมการจัดการขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.28 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .645

ตารางที่ 4.12 แสดงผลสรุปค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่

ที่	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ	ลำดับที่
1	การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือตัดสินใจร่วมกัน	3.38	.507	ปานกลาง	4
2	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	3.57	.465	มาก	2
3	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน	3.66	.493	มาก	1
4	การมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกัน	3.41	.429	มาก	3
	เฉลี่ยรวม	3.50	.426	มาก	

เมื่อสรุปผลการวิเคราะห์ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล พบว่า ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.50) โดยเมื่อวิเคราะห์รายด้านของรูปแบบการมีส่วนร่วม พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการรับผลประโยชน์จากการจัดการขยะที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$= 3.66) รองลง คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันในการจัดการขยะในพื้นที่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 3.57) ด้านการมีส่วนรวมในการประเมินผลร่วมกัน ($\overline{X}$= 3.41) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนหรือตัดสินใจร่วมกันในกระบวนการจัดการขยะ ($\overline{X}$= 3.38) ซึ่งทั้งหมดมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น รายละเอียดดังแสดงในตารางข้างต้น

4.3 ผลการทดสอบและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร

การทดสอบผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน (2) การดำเนินงานร่วมกัน (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยจำแนกผลการทดสอบตาม

คุณลักษณะทางประชากร ประกอบด้วย เพศ ระดับอายุ รายได้เฉลี่ยต่อปี ระดับการศึกษา และบทบาทในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า

4.3.1 สรุปผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะจำแนกตามเพศ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ โดยจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน แต่สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่เพศชายมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมที่สูงกว่าเพศหญิงในทุกมิติ รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13 ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามเพศ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ	ชาย (n= 64)		หญิง (n=50)		t	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	3.51	.565	3.22	.361	3.250	.001**
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	3.67	.526	3.43	.332	2.801	.002*
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.80	.068	3.48	.342	3.691	.001**
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.50	.463	3.29	.352	2.662	.062

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.3.2 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ จำแนกตามอายุ

ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ โดยจำแนกผลการศึกษาออกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามอายุ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	.175	2	.088	.337	.715
	ภายในกลุ่ม	28.888	111	.260		
	รวม	29.063	113			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	.931	2	.465	2.192	.117
	ภายในกลุ่ม	23.568	111	.212		
	รวม	24.499	113			
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	.647	2	.323	1.335	.267
	ภายในกลุ่ม	26.898	111	.242		
	รวม	27.545	113			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.510	2	.255	1.391	.253
	ภายในกลุ่ม	20.348	111	.183		
	รวม	20.858	113			

4.3.3 สรุปผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะจำแนกตามรายได้เฉลี่ย

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ โดยจำแนกผลการศึกษาออกตามรายได้เฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ร่วมกัน ในขณะที่ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	6.863	2	3.432	17.159	.001**
	ภายในกลุ่ม	22.199	111	.598		
	รวม	29.063	113			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	4.230	2	2.115	11.581	.001**
	ภายในกลุ่ม	20.269	111	.183		
	รวม	24.499	113			
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	1.623	2	.812	3.475	.034*
	ภายในกลุ่ม	25.922	111	.234		
	รวม	27.545	113			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.201	2	1.100	6.546	.002*
	ภายในกลุ่ม	18.657	111	.168		
	รวม	20.858	113			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการทดสอบพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการขยะ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 100,000 บาทต่อปี มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 70,000 บาท และผู้มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 70,001 - 100,000 บาทต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในขณะที่ผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อปีระหว่าง 70,001 - 100,000 บาท มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 70,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.16 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	$\bar{X}$	ไม่เกิน 70,000 บาท	70,001 – 100,000 บาท	มากกว่า 100,000 บาท
		3.12	3.37	3.91
ไม่เกิน 70,000 บาท	3.12	-	.014*	.001**
70,001 - 100,000 บาท	3.37	-	-	.001**
มากกว่า 100,000 บาท	3.91	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 100,000 บาทต่อปี มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 70,000 บาท และผู้มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 70,001 - 100,000 บาทต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในขณะที่ผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อปีระหว่าง 70,001 - 100,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 70,000 บาท มีระดับของการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\bar{X}$	ไม่เกิน 70,000 บาท	70,001 - 100,000 บาท	มากกว่า 100,000 บาท
		3.68	3.58	3.92
ไม่เกิน 70,000 บาท	3.68	-	.349	.095
70,001 - 100,000 บาท	3.58	-	-	.010*
มากกว่า 100,000 บาท	3.92	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารจัดการขยะของพื้นที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 100,000 บาทต่อปี มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 70,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และผู้มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 70,001 - 100,000 บาทต่อปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ผู้มีรายได้เฉลี่ยต่อปีระหว่าง 70,001 - 100,000 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 70,000 บาท มีระดับของการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.18 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามรายได้เฉลี่ย

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	$\bar{X}$	ไม่เกิน 70,000 บาท	70,001 - 100,000 บาท	มากกว่า 100,000 บาท
		3.29	3.39	3.72
ไม่เกิน 70,000 บาท	3.29	-	.262	.001**
70,001 - 100,000 บาท	3.39	-	-	.003*
มากกว่า 100,000 บาท	3.72	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.3.4 เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ จำแนกตามระดับการศึกษา ปัจจัยด้านการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในประเด็นด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 11

ตารางที่ 4.19 ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	9.317	4	2.329	12.857	.001**
	ภายในกลุ่ม	19.746	109	.181		
	รวม	29.063	113			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	10.929	4	2.732	21.947	.001**
	ภายในกลุ่ม	13.570	109	.124		
	รวม	24.499	113			
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	9.235	4	2.309	13.743	.001**
	ภายในกลุ่ม	18.311	109	.168		
	รวม	27.545	113			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	6.781	4	1.695	13.127	.001**
	ภายในกลุ่ม	14.076	109	.129		
	รวม	20.858	113			

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากผลสรุปพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการขยะ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีมีระดับการมีส่วนร่วมที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยมีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และแตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีระดับการมีส่วนร่วมที่ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

สำหรับกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระดับการมีส่วนร่วมที่สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า โดยที่มีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และแตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 และสำหรับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีความแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนึ่งสำหรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกันในการจัดการขยะของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา พบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษาไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่ไม่แตกต่างจากระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	$\bar{X}$	กลุ่ม 1[1]	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
		3.15	3.27	3.48	3.88	4.20
ประถมศึกษา	3.15	-	.224	.015*	.001**	.001**
มัธยมศึกษา	3.27	-	-	.118	.001**	.001**
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	3.48	-	-	-	.009*	.010*
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3.88	-	-	-	-	.235
สูงกว่าปริญญาตรี	4.20	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการศึกษาความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระดับการมีส่วนร่วมที่สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่มีระดับของการมีส่วนร่วมที่สูงกว่าและแตกต่างจากกลุ่มผู้มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอนุปริญญา หรือเทียบเท่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

[1] จำแนกเป็น กลุ่ม 1 (ระดับประถมศึกษา) กลุ่ม 2 (ระดับมัธยมศึกษา) กลุ่ม 3 (ระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า) กลุ่ม 4 (ระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า) กลุ่ม 5 (ระดับสูงกว่าปริญญาตรี)

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า กลุ่มทั้ง 3 มีระดับการมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานร่วมกัน ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.21 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	$\overline{X}$	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
		3.40	3.44	3.55	3.96	5.00
ประถมศึกษา	3.40	-	.609	.156	.001**	.001**
มัธยมศึกษา	3.44	-	-	.293	.001**	.001**
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	3.55	-	-	-	.001**	.001**
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3.96	-	-	-	-	.001**
สูงกว่าปริญญาตรี	5.00	-	-	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ด้านความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ร่วมกัน พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระดับการมีส่วนร่วมที่สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 ในขณะที่กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่แตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และแตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าที่ระดับ .05 และสำหรับกลุ่มผู้มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่แตกต่างจากกลุ่มผู้มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.22 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\bar{X}$	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
		3.77	3.42	3.48	3.84	5.00
ประถมศึกษา	3.77	-	.001**	.023	.586	.001**
มัธยมศึกษา	3.42	-	-	.611	.001**	.001**
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	3.48	-	-	-	.015*	.001**
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3.84	-	-	-	-	.001**
สูงกว่าปริญญาตรี	5.00	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีระดับการมีส่วนร่วมที่สูงกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาในระดับอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่แตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 และแตกต่างจากกลุ่มที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาและระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าที่ระดับ .05 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.23 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	$\bar{x}$	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
		3.36	3.26	3.13	3.69	4.60
ประถมศึกษา	3.36	-	.210	.625	.002*	.001**
มัธยมศึกษา	3.26	-	-	.671	.001**	.001**
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	3.13	-	-	-	.003*	.001**
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	3.69	-	-	-	-	.001**
สูงกว่าปริญญาตรี	4.60	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.3.5 ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ จำแนกตามบทบาทในชุมชน

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ จำแนกตามบทบาทในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน บทบาทในการเป็นอาสาสมัครของชุมชน และบทบาทของประชาชนทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของปัจเจกบุคคลมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในประเด็นด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 16

ตารางที่ 4.24 ผลการทดสอบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามบทบาทในชุมชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	17.350	2	8.675	82.208	.001**
	ภายในกลุ่ม	11.713	111	.106		
	รวม	29.063	113			
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	ระหว่างกลุ่ม	12.163	2	6.082	54.725	.001**
	ภายในกลุ่ม	12.335	111	.111		
	รวม	24.499	113			
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	8.778	2	4.389	25.960	.001**
	ภายในกลุ่ม	18.767	111	.169		
	รวม	27.545	113			
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	9.008	2	4.504	42.192	.001**
	ภายในกลุ่ม	11.849	111	.107		
	รวม	20.858	113			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากผลการทดสอบข้างต้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนมีระดับค่าเฉลี่ยในการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนหรือตัดสินใจร่วมกันในการจัดการขยะของชุมชนที่สูงกว่ากลุ่มผู้ที่เป็นอาสาสมัครชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัครที่มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่าและแตกต่างจากผู้ที่มีบทบาทเป็นประชาชนทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.25 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน จำแนกตามบทบาทในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน	$\bar{X}$	ผู้นำชุมชน	อาสาสมัครชุมชน	สมาชิกในชุมชนทั่วไป
		4.38	3.66	3.12
ผู้นำชุมชน	4.38	-	.001**	.001**
อาสาสมัครชุมชน	3.66	-	-	.001**
สมาชิกในชุมชนทั่วไป	3.12	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการศึกษาเปรียบเทียบรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันต่อการจัดการขยะของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนมีระดับค่าเฉลี่ยในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มผู้ที่เป็นอาสาสมัครชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัครที่มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่าและแตกต่างจากผู้ที่มีบทบาทเป็นประชาชนทั่วไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.26 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการดำเนินงานร่วมกัน จำแนกตามบทบาทในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน	$\overline{X}$	ผู้นำชุมชน	อาสาสมัครชุมชน	สมาชิกในชุมชนทั่วไป
		4.54	3.67	3.38
ผู้นำชุมชน	4.54	-	.001**	.001**
อาสาสมัครชุมชน	3.67	-	-	.001**
สมาชิกในชุมชนทั่วไป	3.38	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

เมื่อเปรียบเทียบรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการจัดการขยะของชุมชน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนมีระดับค่าเฉลี่ยในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มผู้ที่เป็นอาสาสมัครชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัครที่มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่าและแตกต่างจากผู้ที่มีบทบาทเป็นประชาชนทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.27 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำแนกตามบทบาทในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	$\overline{X}$	ผู้นำชุมชน	อาสาสมัครชุมชน	สมาชิกในชุมชนทั่วไป
		4.44	3.80	3.49
ผู้นำชุมชน	4.44	-	.001**	.001**
อาสาสมัครชุมชน	3.80	-	-	.001**
สมาชิกในชุมชนทั่วไป	3.49	-	-	-

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

และเมื่อเปรียบเทียบรายประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนมีระดับค่าเฉลี่ยในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่ากลุ่มผู้ที่เป็นอาสาสมัครชุมชน และกลุ่มประชาชนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัครที่มีระดับการมีส่วนร่วมในประเด็นดังกล่าวที่สูงกว่าและแตกต่างจากผู้ที่มีบทบาทเป็นประชาชนทั่วไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 รายละเอียดดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.28 การเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำแนกตามบทบาทในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	$\overline{X}$	ผู้นำชุมชน	อาสาสมัครชุมชน	สมาชิกในชุมชนทั่วไป
		4.10	3.63	3.21
ผู้นำชุมชน	4.10	-	.001**	.001**
อาสาสมัครชุมชน	3.63	-	-	.001**
สมาชิกในชุมชนทั่วไป	3.21	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.4 สรุปผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ

เมื่อศึกษาปัญหา และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จากผู้ตอบแบบสอบถามโดยการใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open–ended question) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากคำถามดังกล่าว พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะปัญหาและวิธีในการแก้ปัญหา ดังต่อไปนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรจัดให้มีช่องทางสำหรับประชาชนในการให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาภายใต้กิจกรรมการบริหารจัดการขยะที่ดำเนินการในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถประจักษ์ได้จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปใช้ประโยชน์จะช่วยให้การดำเนินการที่เกิดขึ้นสามารถตอบสนองได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ ดังส่วนหนึ่งของผู้ให้ข้อเสนอแนะระบุว่า

“อบต. ต้องให้เราได้เสนอวิธีการปรับปรุง เพราะเราคือผู้ใช้บริการ และเห็นปัญหาจากบริการ อันนี้ต้องเปิดประชุมรับฟังเลย ทำเป็นเรื่องเฉพาะทุกคนที่มีข้อเสนอจะได้รู้ว่าเป็นประชุมเรื่องอะไร ใครอยากเสนอประเด็นอะไรในเรื่องนี้จะได้มา”

“เรามีส่วนในการจ่ายค่าจัดการขยะทุกปี เราควรที่จะมีส่วนประเมินว่า อบต. ควรปรับปรุง แก้ไขการดำเนินการในเรื่องไหนบ้าง แล้วก็เอาข้อเสนอนั้นไปจัดดูว่าคนในพื้นที่ต้องการอะไร อันไหนสำคัญ ถ้าจัดประชุมเฉพาะเรื่องคิดว่าคนที่สนใจ ได้ผลประโยชน์ เสียผลประโยชน์ต้องมาร่วมหาทางออกร่วมกันได้ดี”

2) องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบแนวทางการแก้ไข กำหนดปัญหา และเลือกวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกฝ่าย โดยในประเด็นดังกล่าวไม่ควรจำกัดเฉพาะผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือแกนนำเท่านั้น โดยส่วนหนึ่งของผู้ให้ข้อเสนอแนะระบุว่า

“ปัญหาที่เราต้องเจอ อาจเป็นสิ่งที่ อบต. หรือผู้นำไม่เคยเข้าถึง เราจะมั่นใจได้อย่างไรว่าปัญหานั้นจะถูกยกเข้าไปจัดลำดับความสำคัญที่ อบต. ต้องจัดการ เพราะที่ผ่านมาเราต้องฝากความหวังไว้กับผู้นำที่ต้องเข้าไปประชุมแทน ...อบต. ต้องให้ชาวบ้านที่มีข้อเสนอแนะเข้าไปร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา จัดความสำคัญ และเลือกแนวทางที่เหมาะสม ปัญหาถึงจะได้แก้อย่างถูกจุด”

“ถ้าจะสร้างการมีส่วนร่วมไม่ใช่แค่ให้เรามาร่วมทำ แบบคำถามที่ถามว่า เรารู้สึกว่าโครงการจัดการขยะเป็นของเราไหม ถ้าปัญหาไม่ได้มาจากเรา เราไม่ได้กำหนดปัญหาไม่ได้รู้ที่มาที่ไปที่ อบต. เลือกใช้ เราจะรู้สึกว่าเป็นโครงการที่เราต้องร่วมมือหรือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการได้อย่างไร”

3) องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ มีการกำหนดแนวทางการติดตามผลการดำเนินการซึ่งอาจกำหนดให้มีกรรมการเฉพาะกิจในการดูแลกิจกรรมหรือโครงการด้านการจัดการขยะของชุมชนเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ถึงความเอาใจใส่ และการให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนหนึ่งของผู้ให้ข้อเสนอแนะได้ระบุว่า

“กรรมการติดตามสิ่งที่ อบต. จัดนี่สำคัญนะ เพราะที่ผ่านมาพอมีกิจกรรมมาก็ทำ ๆ กันไป จบแล้วชาวบ้านก็ไม่รู้ ทีหลังมาชาวบ้านก็ไม่ทำต่อกัน เพราะเราไม่รู้ว่าภาครัฐหรือ อบต. จะเอาจริงเอาจังกับเรื่องนี้ไหม”

“การติดตามเหมือนการให้กำลังใจนะ เพราะเรายังรู้สึกว่าสิ่งที่เราทำมีคนเห็น และมีคนให้ความสำคัญอยู่”

“เรื่องขยะนี่ทั้งผลเสีย และผลดีจากโครงการ ชุมชนเราเองที่ได้ประโยชน์ เราต้องช่วยกันกำกับติดตาม แต่ถ้ามีกรรมการแบบเป็นระบบก็น่าจะทำให้การติดตามมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น”

จากข้อเสนอแนะข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นความท้าทายในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะของพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล เนื่องด้วยสอดรับไปกับประเด็นด้านความร่วมมือทั้งในส่วนของการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งหากจะนำไปสู่การพัฒนาระบบการจัดการขยะแบบเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องพัฒนาแนวทางตามข้อเสนอแนะในประเด็นข้างต้นไปพร้อมกันด้วย

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล” มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล และ 2) พัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล โดย ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นการศึกษาวิจัย เพื่อใช้ประกอบการกำหนดข้อคำถามหรือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอผลสรุปที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้นำเสนอผลสรุปการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 สรุปผลข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเพศหญิงมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีสัดส่วนของเพศชายอยู่ที่ร้อยละ 56.1 ในขณะที่ข้อมูลด้านอายุ กว่าร้อยละ 43.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ระหว่า 41-50 ปี ด้านข้อมูลการนับถือศาสนา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีการนับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลัก ด้านข้อมูลการศึกษา ราว 1 ใน 3 ของผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้านบทบาทในชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง กว่าร้อยละ 63 เป็นสมาชิกทั่วไปของชุมชน อีกราวร้อยละ 28.9 มีบทบาทในการเป็นอาสาสมัครของชุมชน และร้อยละ 8.8 มีบทบาทในการเป็นผู้นำของชุมชน ข้อมูลด้านรายได้ของกลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ 57.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง

70,000 – 100,000 บาทต่อปี และจำนวนสมาชิกที่มีในแต่ละครัวเรือน ส่วนใหญ่มีสมาชิกอยู่ระหว่าง 3-4 คนต่อครอบครัว

5.1.2 สรุปผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล

ระดับการมีส่วนร่วม ด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .507) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.49 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .598 รองลงมาคือด้านความเห็นของท่านในการแก้ปัญหาขยะถูกรับฟังจากผู้ที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 3.38 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .792 และน้อยที่สุดคือด้านอบต. ควนสตอ มีการจัดประชุมเพื่อให้ท่านมีส่วนในการเสนอแนะแนวทางการจัดการขยะในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .805

ระดับการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงานร่วมกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.57 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .465) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเสียค่าธรรมเนียมในการบริหารจัดการขยะให้กับ อบต. มีค่าเฉลี่ย 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .818 รองลงมาคือด้านการนำสิ่งของที่เสียหายแล้วมาแก้ไขเพื่อใช้ประโยชน์ซ้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .590 และน้อยที่สุดคือด้านการติดตาม/กำชับให้สมาชิกในครัวเรือน/ชุมชนร่วมกันแยกขยะทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .795

ระดับการมีส่วนร่วม ด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.66 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .493) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการแยกขยะที่เกิดขึ้นทำให้ภูมิทัศน์ของชุมชนท่านสะอาดและน่าอยู่ขึ้น มีค่าเฉลี่ย 4.03 ค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐาน .578 รองลงมาคือด้านการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการที่ท่านแยกขยะ มีค่าเฉลี่ย 3.64 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .752 และน้อยที่สุดคือด้านการสามารถลดค่าใช้จ่ายจากการที่นำสิ่งของที่เสียหายแล้วกลับมาแก้ไขเพื่อใช้ประโยชน์ซ้ำ มีค่าเฉลี่ย 3.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .640

ระดับการมีส่วนร่วม ด้านการประเมินผลร่วมกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลร่วมกันในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .429) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนในการประเมินความพร้อม/เพียงพอ ของอุปกรณ์ที่ใช้สนับสนุนในกิจกรรมการคัดแยกขยะของประชาชนในพื้นที่จาก อบต. มีค่าเฉลี่ย 3.53 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .640 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลภาพรวมของการจัดการขยะของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.44 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .831 และน้อยที่สุดคือด้านการมีโอกาสให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาจากกิจกรรมการจัดการขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.28 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน .645

สรุประดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล

ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล พบว่า ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.50) โดยเมื่อวิเคราะห์รายด้านของรูปแบบการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการรับผลประโยชน์จากการจัดการขยะที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 3.66) รองลง คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกันในการจัดการขยะในพื้นที่ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.57) ด้านการมีส่วนรวมในการประเมินผลร่วมกัน ($\overline{X}$ = 3.41) และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนหรือตัดสินใจร่วมกันในกระบวนการจัดการขยะ ($\overline{X}$ = 3.38) ซึ่งทั้งหมดมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากทุกประเด็น รายละเอียดดังแสดงในตารางข้างต้น

5.1.3 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามคุณลักษณะทางประชากร

ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ โดยจำแนกตามเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน แต่สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปัจจัยด้านเพศไม่มีผลที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่เพศชายมีแนวโน้มในการมีส่วนร่วมที่สูงกว่าเพศหญิงในทุกมิติ

ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ โดยจำแนกผลการศึกษาออกตามช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ความแตกต่างของระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ โดยจำแนกผลการศึกษาออกตามรายได้เฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน ในขณะที่ประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ จำแนกตามระดับการศึกษา ปัจจัยด้านการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในประเด็นด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จำแนกตามบทบาทในชุมชน

ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะ จำแนกตามบทบาทในชุมชน ซึ่งประกอบด้วย บทบาทในการเป็นผู้นำชุมชน บทบาทในการเป็นอาสาสมัครของชุมชน และบทบาทของประชาชนทั่วไป ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของปัจเจกบุคคลมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งในประเด็นด้านการวางแผนหรือการตัดสินใจร่วมกัน การดำเนินงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5.1.5 สรุปผลข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ

ผลสรุปข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จากแบบสอบถามปลายเปิด (Open–ended question) สามารถสรุปข้อเสนอแนะปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาดังต่อไปนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรจัดให้มีช่องทางสำหรับประชาชนในการให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ปัญหาภายใต้กิจกรรมการจัดการขยะที่ดำเนินการในพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถประจักษ์ได้จากการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปใช้ประโยชน์จะช่วยให้การดำเนินการที่เกิดขึ้นสามารถตอบสนองได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ

2) องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบแนวทางการแก้ไข กำหนดปัญหา และเลือกวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกฝ่าย โดยในประเด็นดังกล่าวไม่ควรจำกัดเฉพาะผู้ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือแกนนำเท่านั้น

3) องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ มีการกำหนดแนวทางการติดตามผลการดำเนินการซึ่งอาจกำหนดให้มีกรรมการเฉพาะกิจในการดูแลกิจกรรมหรือโครงการด้านการจัดการขยะของชุมชนเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ถึงความเอาใจใส่ และการให้ความสำคัญในประเด็นดังกล่าวจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังรายงานข้างต้น กล่าวได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการมีส่วนร่วมในมิติของการดำเนินงานสูงกว่ามิติของการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินผล สามารถนำมาอภิปรายผลตามแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รายด้านได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและการรับผลประโยชน์ (Implementation and Benefit)

ระดับการมีส่วนร่วมในมิติด้านการดำเนินงาน (Implementation) ที่สูงสอดคล้องกับแนวคิดของ Fornaroff (1980) และ Cohen & Uphoff (1981) ในมิติของการปฏิบัติการ และสอดคล้องกับบริบทของ อบต.ควนสตอ ที่มีการจัดโครงการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและให้ความรู้เรื่องหลัก 3Rs (Reduce, Reuse, Recycle) ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการขยะที่ต้นทาง โดยกล่าวได้ว่า ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนี้สูงแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญของการลดปริมาณขยะและคัดแยก โดยเฉพาะเมื่อการคัดแยกนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เช่น การลดภาระในการเก็บขน และการนำขยะรีไซเคิลไปขายเพื่อสร้างรายได้ ซึ่งเป็นแรงจูงใจทางบวก อีกทั้งการที่ องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล มุ่งเน้นการแก้ปัญหาที่ต้นทางโดยส่งเสริมการคัดแยก ตามแนวคิด Zero Waste และ 3Rs กล่าวได้ว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องและลดภาระงบประมาณขององค์กร

5.2.2 ช่องว่างของการมีส่วนร่วมในการวางแผนและการประเมินผล (Planning and Evaluation)

ระดับการมีส่วนร่วมในมิติของการวางแผน/การตัดสินใจ และการประเมินผล ที่ต่ำ ถือเป็นความท้าทายที่สำคัญและเป็นช่องว่างในการบริหารจัดการขยะของ องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูลในมิติการวางแผน การตัดสินใจ พบว่ามีระดับการมีส่วนร่วมที่น้อย ทั้งนี้ในมิติด้านการวางแผนและการประเมินผลนี้ อาจเป็นการแสดงให้เห็นว่ากระบวนการตัดสินใจในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะ เป็นแบบระบบราชการ คือยังคงเป็นมีการดำเนินงาน หรือการสั่งการแบบจากบนลงล่าง (Top-Down) เป็นหลัก โดยที่ประชาชนอาจไม่ได้รับ

โอกาสในการเสนอความคิดเห็น หรือกำหนดทิศทางนโยบายตั้งแต่ต้น ซึ่งอาจทำให้โครงการที่จัดทำไม่ตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะของแต่ละชุมชนย่อยได้อย่างแท้จริง

ส่วนผลการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขะในมิติด้านการประเมินผลร่วมกัน อาจกล่าวได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลยังอยู่ในระดับน้อย ซึ่งตามแนวคิดของ Cohen & Uphoff (1981) ที่ได้เสนอไว้ว่า ระดับผลการมีส่วนร่วมจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการขาดกลไกที่สมบูรณ์ในการตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงาน (Check & Act ตามแนวทางการประเมินผล PDCA) ทั้งนี้ การขาดการประเมินร่วมกันทำให้ องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ อาจไม่สามารถรับทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงลึกที่แท้จริง จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ ผู้ปฏิบัติงาน ประชาชน หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นสารสนเทศสำคัญสำหรับนำไปประกอบการวางแผนปรับปรุงแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้มีแนวทางเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างหรือพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ จังหวัดสตูล ซึ่งควรเน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมในมิติที่มีค่าระดับอยู่ในระดับน้อย ดังข้อเสนอแนะ ต่อไปนี้

1) ยกระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning/Decision-Making):

1.1) จัดตั้ง "คณะกรรมการธนาคารขยะ/การจัดการขยะระดับชุมชน": ควรกำหนดให้มีการจัดตั้งคณะทำงานหรือคณะกรรมการที่มาจากตัวแทนประชาชนในแต่ละหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ เพื่อทำหน้าที่เสนอความคิดเห็น กำหนดกติกาชุมชน และร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนงานด้านการจัดการขยะในระดับท้องถิ่น

1.2) ใช้ช่องทางสื่อสารที่เข้าถึงง่าย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอควรใช้ช่องทางสื่อสารที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย (เช่น กลุ่ม Line, Facebook, หอกระจายข่าว) ในการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะและแนวทางการแก้ไข ก่อนการอนุมัติโครงการ

2) ยกระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation):

2.1) กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จร่วมกัน: อบต.และตัวแทนประชาชนควรร่วมกันกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน (เช่น ปริมาณขยะลดลงต่อเดือน, จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมคัดแยก) เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลโครงการ

2.2) ควรจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังผลการดำเนินงาน รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นประจำ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ได้มีโอกาสรับทราบ หรือแสดงความคิดเห็นจากการรับฟังการรายงานผลการดำเนินงานด้านการจัดการขยะ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอแนะหรือร้องเรียนปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการในปีต่อไป ให้สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานตามแนวคิด PDCA

3) ส่งเสริมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Sustain Implementation):

3.1) องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่มุ่งเน้นจูงใจให้ประชาชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น เช่น การให้รางวัลโดยการจัดให้มีรางวัลหรือการยกย่องแก่ครัวเรือนหรือชุมชนต้นแบบที่มีการจัดการขยะดีเด่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติ (เช่น การลดค่าธรรมเนียมเก็บขยะสำหรับครัวเรือนที่คัดแยกได้ตามเกณฑ์)

3.2) องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ ควรส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ ในรูปแบบต่างๆ อาทิ การสนับสนุนงบประมาณและวิชาการในการทำปุ๋ยหมักในระดับครัวเรือนหรือชุมชน เพื่อลดปริมาณขยะอินทรีย์ที่เป็นภาระของระบบกำจัดของ องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับประชาชนเป็นสำคัญ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) ควรดำเนินการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มแกนนำชุมชนและเจ้าหน้าที่ อบต. หรือการจัดทำ Focus Group เพื่อค้นหาสาเหตุเชิงลึกของระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำในมิติของการวางแผนและการประเมินผล เพื่อให้ได้แนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างแท้จริง

2) ควรดำเนินการวิจัยเปรียบเทียบ (Comparative Study) ระดับและรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ

ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการขยะในพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อนำมาถอดบทเรียน (Best Practice) ในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

กรมประชาสัมพันธ์. (2565). อบต.ควนสตอ ชูนโยบายควนสตอน่าอยู่ ดึงนักเรียนและภาคีเครือข่ายร่วมเก็บขยะ พร้อมรณรงค์ให้ความรู้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน และการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย 3 เก็บ ป้องกัน 3 โรค แก่ประชาชนตามบ้านเรือน. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568 จาก https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/37/iid/119629

เชาวลิต อยู่เกิด วิจิตรา ศรีสอน และ ศิโรตม์ ภาคสุวรรณ. (2564). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน: กรณีศึกษารูปแบบการจัดการขยะชุมชนตลาดสดแฮปปี้แลนด์ใหม่ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4*(2), 712-726.

ฐิติรัตน์ มีเพิ่มพูนศรี และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรแห่งหนึ่ง จังหวัดปทุมธานี. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(1).

ณรงค์ศักดิ์ เนียมสอน ณัชปกร นามเมือง และยิ่งชีพ อัชฌานนท์. (2561). เปิดเบื้องหลังยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของ คสช. (กรุงเทพฯ : โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (ไอลอว์)).

รัชนีกร หอมดวงสี และคณะ. (2568). บทเรียนความสำเร็จและองคาพยพของการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะสู่การเป็นชุมชนต้นแบบ: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองสองห้อง จังหวัดราชบุรี. วารสารวิชาการ มทร.สุวรรณภูมิ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(1).

รัชนีกร หอมดวงสี. (2567). บทเรียนความสำเร็จในการขับเคลื่อนชุมชนปลอดขยะภายใต้แนวคิดการจัดการขยะเหลือศูนย์ กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองสองห้อง เทศบาลตำบลกรับใหญ่ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 28 ก ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 28 ก ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561.

ราชกิจจานุเบกษา. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 139 ตอนพิเศษ 258 ง ลงวันที่ 1 พฤศจิกายน 2565.

รุ่งทิพย์ นวลศรี. (2567). ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะต้นทางของชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 7(1).

บรรณานุกรม (ต่อ)

วรรณพร ผลผลา. (2567). การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านปลายแหลม อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 10(3).

วิลัยจิตร เสนาราช. (2559). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศรัณย์ ฐิตารีย์ และคณะ. (2559). การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล บางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 15(2).

สุธาสินี ปั้นทอง และ อรนันท์ กลันทปุระ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9*(6), 32- 44.

เสาวนีย์ เดือนเด่น และคนคณะ. (2558). การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

องค์การบริหารส่วนตำบลควนสตอ. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น 2566 - 2570 แก้ไขฉบับที่ 1 (ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13). สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2568 จาก https://www.khuansator.go.th/datacenter/detail.php?news_id=1930

อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (มปป.). ยุทธศาสตร์ชาติ. สืบค้นจาก http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B4

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press.

Fornaroff, A. (1980). Community involvment in Health System for Primary Health Care. Geneva: World Health Organization.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Leknoi, U., Painmanakul, P., Chawaloesphonsiya, N., Wimolsakcharoen, W., Samritthinanta, C., and Yiengthaisong, A. (2024). Building sustainable community: Insight from successful waste management initiative. Resources, Conservation & Recycling Advances, 24, 200238. https://doi.org/10.1016/j.rcradv.2024.200238

Leknoi, U., Yiengthaisong, A. and Likitlersuang, S. (2024). Social factors influencing waste separation behaviour among the multi-class residents in a megacity: A Survey analysis from a community in Bangkok, Thailand. Sustainable Futures, 7, 100202. https://doi.org/10.1016/j.sftr.2024.100202

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นที เส็นนิ่ง
วัน เดือน ปีเกิด	1 มีนาคม 2524
สถานที่เกิด	จังหวัดสตูล ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปริญญาศิลปศาสตร บัณฑิต, 2554 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, 2568
ที่อยู่ปัจจุบัน	71 หมู่บ้าน บ้านโต๊ะสะ หมู่ 1 ตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล รหัสไปรษณีย์: 91160
สถานที่ทำงาน	จังหวัดสตูล
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ใหญ่บ้าน